

Sygn. akt: III AUa 624/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 18 grudnia 2013 r.

Sąd Apelacyjny w Łodzi, III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSA Jacek Zajązkowski (spr.)

Sędziowie: SSA Jolanta Wolska

SSO del. Stanisław Pilarczyk

Protokolant: st. sekr. sądowy Joanna Sztuka

po rozpoznaniu w dniu 18 grudnia 2013 r. w Łodzi

sprawy **C. K.**

przeciwko **Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w T.**

o wcześniejszą emeryturę,

na skutek apelacji C. K.

od wyroku Sądu Okręgowego w Piotrkowie Trybunalskim

z dnia 5 lutego 2013 r., sygn. akt: V U 983/12,

oddala apelację.

Sygn. akt III AUa 624/13

UZASADNIENIE

Zaskarżonym wyrokiem z dnia 5 lutego 2013 roku Sąd Okręgowy w Piotrkowie Trybunalskim oddalił odwołanie od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w T. z dnia 8 sierpnia 2012 roku, którą organ rentowy odmówił wnioskodawcy C. K. prawa do emerytury.

Sąd Okręgowy wydając powyższe rozstrzygnięcie ustalił, że C. K., urodzony w dniu (...), złożył w 29 września 2012 roku wniosek o przyznanie prawa do emerytury.

Na dzień 1 stycznia 1999 roku, skarżący udowodnił staż pracy wynoszący 25 lat. W okresie od dnia 1 października 1990 roku do dnia 27 kwietnia 2004 roku wnioskodawca zatrudniony był w Centrali (...) S.A. w W. w pełnym wymiarze czasu pracy. Żona wnioskodawcy M. K. zmarła w dniu (...) roku.

Syn wnioskodawcy A. K. (1), urodzony w dniu (...), orzeczeniem z dnia 7 marca 2006 roku został zaliczony do znacznego stopnia niepełnosprawności na stałe. A. K. (1) zdiagnozowano schizofrenię paranoidalną. A. K. (2) ukończył II Liceum Ogólnokształcące w R., a następnie kolejno, podjął studia na Politechnice (...), Uniwersytecie J..

Wnioskodawca składając przedmiotowy wniosek oparł swoje roszczenie na treści Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 15.5.1989 roku w sprawie uprawnień do wcześniejszej emerytury pracowników opiekujących się dziećmi wymagającymi stałej opieki (Dz.U.Nr 28 poz.149).

W świetle tak poczynionych ustaleń, Sąd Okręgowy wywiódł, że zaskarżona decyzja organu rentowego była trafna.

Sąd Okręgowy powołując się na treść § 1 i 2 Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 15.5.1989 roku w sprawie uprawnień do wcześniejszej emerytury pracowników opiekujących się dziećmi wymagającymi stałej opieki, uznał, wnioskodawca nie spełnił jednej ze wskazanych w/w przepisach przesłanek tj. zaprzestania zatrudnienia z powodu konieczności sprawowania opieki nad synem, która to okoliczność nie była przez wnioskodawcę kwestionowana. Nadto w ocenie Sądu pierwszej instancji skarżący nie udowodnił, iż sprawował opiekę w sposób ciągły nad swoim synem A. K. (2), który jak wynika z załączonych dokumentów, orzeczeniem z dnia 7 marca 2006 roku został co prawda zaliczony do znacznego stopnia niepełnosprawności na stale z uwagi na zdiagnozowaną u niego schizofrenię paranoidalną, jednakże w latach wcześniejszych ukończył II Liceum Ogólnokształcące w R., a następnie kolejno, podjął studia na Politechnice (...), Uniwersytecie J., co wskazuje na jego samodzielność.

Powyższe orzeczenie zaskarżył apelacją wnioskodawcą zarzucając:

1. uznanie za niespełnioną jedyną z wielu wymaganych przesłanek tj. zaprzestania zatrudnienia z powodu konieczności sprawowania opieki nad synem.
2. uznanie za nieudowodnione, że skarżący nie sprawował opieki w sposób ciągły nad swoim synem, który wymaga stałej opieki i pielęgnacji, polegającej na bezpośredniej, osobistej pielęgnacji i systematycznym współdziałaniu w postępowaniu leczniczym, rehabilitacyjnym oraz edukacyjnym.
3. nieuwzględnienie przywołanego przez ubezpieczonego wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 4 stycznia 2000r. sygn. K 18/99 , który uznaje art. 186 ust. 3 ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych w zakresie, w jakim uzależnia od urodzonych przed 1 stycznia 1949 r. stosownie do wniosków o emeryturę zgłoszonych po dniu wejścia w życie ustawy - przepisów rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 15 maja 1989 r. w sprawie uprawnień do wcześniejszej emerytury pracowników opiekujących się dziećmi wymagających stałej opieki, jest niezgodny z art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej przez to, że narusza zasadę ochrony praw nabytych.
4. nieuwzględnienie faktu, że dnia 15 kwietnia 2006 r. (ciągle do nadal) ubezpieczony zaprzestał zatrudnienia z powodu konieczności sprawowania opieki nad synem A., a nie uzależnił ustania zatrudnienia od pozytywnej decyzji organu rentowego.
5. błędne zdaniem skarżącego sformułowanie „Zaprzestanie pracy powinno nastąpić do dnia 31 grudnia 1998 r. ...” ponieważ zdaniem ubezpieczonego Trybunał Konstytucyjny w/w wyroku stwierdził, że uprawnienie to jest utracalne jak i wznawialne.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja wnioskodawcy nie zasługuje na uwzględnienie.

Sąd Okręgowy wydał trafne rozstrzygnięcie, które znajduje uzasadnienie w okolicznościach ustalonych okolicznościach faktycznych sprawy oraz w treści obowiązujących przepisów prawa.

Przede wszystkim należy wskazać, iż wnioski o prawo do wcześniejszej emerytury składane przez matkę lub ojca, w oparciu o przepisy rozporządzenia Rady Ministrów w dnia 15 maja 1989 roku w sprawie uprawnień do wcześniejszej emerytury pracowników opiekujących się dziećmi wymagającymi stałej opieki (Dz. U, Nr 28, póź. 149 ze zm.). w czasie obowiązywania ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń

Společnych, podlegają rozpoznaniu na podstawie przepisów dotychczasowych (patrz: wyrok Sądu Najwyższego z dnia 3 października 2000 r. II UKN 761/99 - OSNAPiUS 2002/9/216).

Przepis art. 186 ust. 3 w/w. ustawy utrzymał możliwość skorzystania z dotychczasowych zasad przechodzenia na emeryturę przez osoby urodzone przed dniem 1 stycznia 1949 r., które spełniły warunki do nabycia prawa do tego świadczenia, mimo że do dnia wejścia w życie tej ustawy nie zgłosiły wniosku o tego rodzaju świadczenie. Wcześniej Trybunał Konstytucyjny w wyroku z dnia 4 stycznia 2000 r. (sygn. K 18/99 - OTK 2001/1/1) orzekł, że powołany przepis art. 186 ust. 3 w zakresie, w jakim uzależnia stosowanie przepisów rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 15 maja 1989 r. w sprawie uprawnień do wcześniejszej emerytury pracowników opiekujących się dziećmi wymagającymi stałej opieki, od daty urodzenia wnioskodawców, tj. urodzenia przed dniem 1 stycznia 1949 r., jest niezgodny z art. 2 Konstytucji RP przez to, że narusza zasadę ochrony praw nabytych. Konsekwencją tego orzeczenia było przyznawanie wcześniejszych emerytur osobom urodzonym po dniu 1 stycznia 1949 r., które udowodniły 20 lat (kobieta) lub 25 lat (mężczyzna) okresów składkowych i nieskładkowych, a ich ostatnie ubezpieczenie przed dniem 1 stycznia 1999 r. wynikało ze stosunku pracy. Przystąpienie do otwartego funduszu emerytalnego nie wpływa na możliwość realizacji nabytego przed dniem 1 stycznia 1999 r. prawa do wcześniejszej emerytury pracowników opiekujących się dziećmi wymagającymi stałej opieki.

Zatem ostatecznie prawo do wcześniejszej emerytury w oparciu o przywołane rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 15 maja 1989 r. przysługuje - bez względu na urodzenie przed czy po dniu 1 stycznia 1949 r. - tym wszystkim pracownikom (matce lub ojcu), których ostatnie ubezpieczenie przed dniem 1 stycznia 1999 r. wynikało ze stosunku pracy, a którzy legitymowali się wymaganym okresem składkowym i nieskładkowym i sprawowali opiekę nad dzieckiem wymagającym stałej opieki, nie mogąc kontynuować z tego powodu dalszego zatrudnienia.

W sprawie bezspornym jest, że na dzień 31.12.1998r., wnioskodawca udowodnił co najmniej 25 letni okres ubezpieczenia i od dnia 1 października 1990 roku do dnia 27 kwietnia 2004 roku pozostawał w zatrudnieniu w Centrali (...) S.A. w W. w pełnym wymiarze czasu pracy.

Podkreślenia wymaga, że emerytura dla osób opiekujących się dziećmi ze względu na stan ich zdrowia ma kompensować utratę możliwości uzyskania przez ubezpieczonego dochodu z własnej pracy, jest świadczeniem szczególnym i stanowi odstępstwo od ogólnych zasad nabywania prawa do emerytury. Z tego powodu warunki do nabycia uprawnień do tego świadczenia powinny być interpretowane ściśle, co w zasadzie oznacza, że przepisy te powinny być interpretowane zgodnie z regułami wykładni językowo-logicznej.

Z literalnego brzmienia przepisu § 1 ust. 1 rozporządzenia z 1989 r. wynika, że jedną z przesłanek nabycia prawa do wcześniejszej emerytury jest to, aby osoba, o której mowa w tym przepisie, "nie mogła lub nie może kontynuować zatrudnienia z powodu stanu zdrowia dziecka", co oznacza konieczność zaprzestania (kontynuowania) zatrudnienia z tego właśnie powodu. Brak jest zatem podstaw do przyjęcia, że prawo do wcześniejszej emerytury może nabyć osoba, która nadal i jednocześnie kontynuuje zatrudnienie. Prawo do wcześniejszej emerytury chroni zarówno interes osoby sprawującej opiekę, jak i interes dziecka, nad którym opieka ma być lub jest sprawowana. Interes osoby sprawującej osobistą opiekę nad dzieckiem wyraża się w prawie do otrzymania świadczenia emerytalnego celem dalszego sprawowania osobistej opieki nad dzieckiem bez konieczności kontynuowania zatrudnienia. Interes dziecka polega z kolei na tym, aby osoba, która sprawuje nad nim osobistą opiekę, wykonywała tę opiekę w sposób ciągły i nieprzerwany, co jest możliwe tylko wtedy, gdy osoba opiekująca się nie kontynuuje zatrudnienia.

W niniejszej sprawie ubezpieczony w dacie wejścia w życie ustawy o emeryturach i rentach kontynuował zatrudnienie i jak sam podnosi w apelacji zaprzestał zatrudnienia od dnia 15.04.2004 roku z powodu konieczności sprawowania opieki nad synem wobec nasilenia się objawów choroby. W sprawie poza sporem pozostaje okoliczność, że sytuacja wnioskodawcy jest bardzo trudna i nie ulega wątpliwości, że do czasu zaprzestania zatrudnienia ubezpieczony także opiekował się chorym synem. Jednakże Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 27 kwietnia 2004 r., II UK 297/03 (OSNP 2005 nr 1, poz. 11), jednoznacznie stwierdził, że "sprawowanie stałej opieki przez osobę korzystającą z wcześniejszej emerytury na podstawie przepisów rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 15 maja 1989 r. w sprawie uprawnień

do wcześniejszej emerytury pracowników opiekujących się dziećmi wymagającymi stałej oznacza wykonywanie tej opieki w sposób ciągły, codziennie, bez przerwy i w zasadzie przez całą dobę, co wyklucza możliwość równoczesnego świadczenia pracy na podstawie stosunku pracy."

W związku z tym nie jest możliwe, uzyskanie prawa do tej emerytury przez osobę, która - jak w niniejszej sprawie - kontynuuje zatrudnienie na podstawie stosunku pracy, a zatem nie sprawuje stałej codziennej osobistej opieki nad dzieckiem. W związku z powyższym, trafnie Sąd pierwszej instancji przyjął, iż wnioskodawca nie spełnia warunku z § 1 ust. 1 rozporządzenia z dnia 15 maja 1989 r., ponieważ przed 31 grudnia 1998 r., nie rozwiązał stosunku pracy.

Jak podniesiono wyżej sytuacja rodzinna wnioskodawcy jest bardzo trudna, jednakże Sąd nie może wyjść poza ramy określone przez ustawodawcę przepisami obowiązującego prawa, a obecnie brak jest podstaw prawnych do przyznania wnioskodawcy prawa do emerytury z tytułu opieki nad dzieckiem wymagającym stałej opieki, bowiem jedyną możliwością uzyskania prawa do tego świadczenia jest spełnienie wszystkich w/w przesłanek do daty obowiązywania rozporządzenia z dnia 25 maja 1989 r., tj. do dnia 31 grudnia 1998 roku. Z tych także powodów podnoszone przez wnioskodawcę argumenty o „prawach nabytych” są nieuzasadnione, bowiem skarżący wobec nierozwiązania stosunku pracy w/w okresie nigdy nie nabył prawa do realizacji powyższego świadczenia. Innymi słowy, skarżący nie może skutecznie powoływać się na zasadę ochrony praw nabytych, gdyż w dacie obowiązywania w/w rozporządzenia nie spełniał przesłanek do nabycia prawa do emerytury z tytułu opieki na dzieckiem. Z tego względu wnioskodawcy nie dotyczy powoływany przez niego wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 4 stycznia 2000r. sygn. K 18/99 bowiem odnosi się on do innej kategorii ubezpieczonych, a mianowicie tych, którzy zaprzestali wykonywania zatrudnienia wobec konieczności sprawowania osobistej opieki na dzieckiem w okresie obowiązywania w/w rozporządzenia. Zasada ochrony praw nabytych jest tylko wówczas zachowana, jeżeli przy przyznawaniu prawa do świadczeń stosuje się przepisy obowiązujące w dacie spełnienia ostatniego z wymaganych warunków. Zatem sprawy osób, które przed dniem 1 stycznia 1999 r. spełniały przesłanki uzyskania świadczeń emerytalnych są rozpoznawane z zastosowaniem przepisów dotychczasowych. Wcześniejsza emerytura dla pracowników opiekujących się dziećmi wymagającymi stałej opieki stanowi rodzaj świadczenia przewidzianego ustawą z dnia 14 grudnia 1982 r. o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin (Dz.U.1982.40.267). Jego podstawę prawną, stanowił art. 27 ust. 3 tej ustawy, który dawał kompetencję Radzie Ministrów do określenia w drodze rozporządzenia zasad wcześniejszego przechodzenia na emeryturę pracowników opiekujących się dziećmi wymagającymi stałej opieki. Należy przyjąć, że wobec braku odmiennych uregulowań, mechanizm prawny powstania prawa do tego świadczenia był analogiczny, jak w przypadku pozostałych świadczeń przewidzianych ustawą o z.e.p. Stosownie do art. 76 tej ustawy prawo do świadczeń określonych w ustawie powstaje z dniem spełnienia się wszystkich warunków wymaganych do nabycia tego prawa, a jeżeli pracownik pobiera zasiłek chorobowy, prawo do emerytury, renty szkoleniowej lub renty inwalidzkiej powstaje z dniem zaprzestania pobierania tego zasiłku. Na gruncie powołanego przepisu został przyjęty w judykaturze pogląd, że prawo do świadczeń powstaje ex lege z momentem spełnienia warunków, z którymi przepisy prawa wiążą jego powstanie. Decyzje organów rentowych mają jedynie charakter deklaratoryjny, potwierdzający powstanie warunków koniecznych do nabycia prawa do świadczenia. W uzasadnieniu uchwały całej Izby Administracyjnej, Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 20 grudnia 2000 r., III ZP 29/00 (OSNP 2001 nr 12, poz. 418) Sąd Najwyższy stwierdził, że prawo do świadczeń powstaje i istnieje niezależnie od decyzji organu rentowego, a tylko jego realizacja w postaci wypłaty świadczenia wymaga potwierdzenia decyzją. Jednakże z bezspornych okoliczności faktycznych wynika, że wnioskodawca nie spełniał na dzień 31 grudnia 1998 r. przytoczonych warunków uzyskania prawa do dochodzonego świadczenia.

Z powyższych względów Sąd Apelacyjny nie znajdując podstaw do uwzględnienia apelacji, na podstawie art. 385 k.p.c. orzekł, jak w sentencji.